

Antón Costas

L'entrepà del dia

En la meua condició de professor d'economia, durant els últims mesos em pregunten amb molta freqüència si considero que hi ha recuperació, i si podem confiar que hem sortit del llarg túnel en el qual vam entrar el 2011. Segons qui fa la pregunta, hi veig una barreja d'il·lusió i desconfiança.

La meua resposta també conté aquesta barreja d'esperança i temor. Com passa amb moltes coses, tot depèn del punt de vista que un agafa per respondre. En aquest cas, hi ha dues narracions possibles.

Si ens fixem en els indicadors d'activitat econòmica, les coses han millorat substancialment durant el 2014. I les perspectives per al 2015 i el 2016 són encoratjadores. El PIB, els índexs de producció industrial i de serveis, el consum i les exportacions donen bons senyals. Des del costat de les empreses, els excedents mostren una millora generalitzada. També les dades d'ocupació i afiliacions a la Seguretat Social ofereixen indicis de millora.

Quins són els motors d'aquesta millora? Fonamentalment, la devaluació dels salaris. A aquest motor intern s'hi ha afegit el 2014 l'efecte favorable d'un vent de cua impulsat per dos motors externs. D'una banda, la caiguda del preu del petroli. De l'altra, la devaluació de l'euro davant el dòlar. Aquest vent de cua, d'acord amb les perspectives de primavera de l'FMI, es mantindrà al llarg del 2015 i el 2016.

Tot això són bones notícies.

Tanmateix, si analitzem la recuperació des dels ingressos de les llars, el panorama adquireix caires grisos. Durant la recessió, la renda de les llars ha caigut un 8,8%. És una xifra molt important. La seva recuperació el 2014 ha estat molt magra, pràcticament inexistent, d'un 0,2%.

Aquesta caiguda dels ingressos es reparteix de manera molt desigual. Sense em-

A. COSTAS, *catedràtic d'Economia de la Universitat de Barcelona*

but, un 10% ha millorat les rendes durant la crisi; un altre 40% no va tenir una caiguda significativa perquè no va perdre la feina, encara que la por de perdre-la va fer que contragués el seu consum. Són els que ara han recuperat la confiança i empenyen el consum.

Però aproximadament un 50% de les famílies han tingut una forta reducció d'ingressos, ja sigui a causa de la caiguda dels salaris, per haver-se quedat a la cuneta de l'atur o per la pèrdua de prestacions socials. Aquests són els que no veuen la sortida del túnel per enlloc i als quals parlar-los de

la recuperació és igual que parlar-los de sopars de duro.

Permeteu-me explicar una anècdota per posar en relleu aquesta realitat.

La setmana passada, caminant pel barri de les Corts, vaig trobar un cartell a la porta d'un bar restaurant amb aquest anunci: "Menú. Entrepà del dia de llom i una beguda, 3 euros". Em va fer recordar el que em va explicar aquest estiu la propietària de la botiga de queviures de la meua parròquia gallega. Quan li vaig preguntar com li anaven les coses, em va dir que ara venia molts entrepans. "A l'hora del dinar -em va dir- molts treballadors vénen a comprar un en-

trepà i una beguda. Els salaris no donen per a més".

Ha arribat el moment que el vas de la recuperació vessi i beneficiï el conjunt de la societat. És el moment perquè els salaris llancin un senyal que consolidi la confiança social en la recuperació. Els salaris han estat el motor de la millora de la competitivitat i de la rendibilitat de les empreses. A partir d'ara, aquest motor ha de passar a ser la millora de la productivitat.

Aquest senyal tindria dos efectes benèfics. Per a l'economia, permetria consolidar la millora del consum. Per a les empreses, permetria mantenir la lleialtat dels empleats i el seu compromís amb la millora de la productivitat i el projecte empresarial a llarg termini. Algunes empreses ho han començat a fer. Mercadona, amb la decisió d'apujar els salaris més baixos, n'és un bon exemple.

Però hi ha un argument addicional. Ara que la recuperació econòmica es va obrint camí, hi ha el risc que aparegui la crisi social. El motiu és que la sortida del túnel només funciona per als que circulen per un dels carrils. Els de l'altre carril continuen aturats al mig del túnel. Fins ara aquesta situació no ha provocat una crisi social. Però la tolerància a la desigualtat dels que continuen aturats dins del túnel pot canviar ràpidament. El risc és que, moguts pel sentiment de o tothom o ningú, acabin bloquejant la sortida.

Si us en recordeu, aquest efecte túnel ja va passar a la sortida de la recessió dels vuitanta. Veient que el vas de la recuperació no vessava, treballadors i ciutadans van donar suport a la vaga general del desembre del 1988.

Un senyal procedent dels salaris, especialment dels més baixos, en les empreses que estan en condicions de fer-ho pot contribuir com cap altra mesura a consolidar la confiança social en la recuperació d'aquells que encara han de viure amb el menú de l'entrepà del dia.●

Pilar Rahola

Messies antisistema

Com he expressat en altres ocasions, especialment arran dels casos David Fernández i Carme Forcadell, els estatuts dels quals els separaran de la primera línia política a pocs mesos d'un fet històric, estic a favor dels lideratges. I no em sembla escandalós que es puguin fer excepcions a les normes quan la situació és justament excepcional. Per descomptat, em refereixo a aquest tipus de líders que són capaços de conciliar en la seva persona els valors que defensen i convertir-se en referents de grans majories. No és fàcil ni ràpid crear aquestes referències ciutadanes que s'han forjat a còpia d'honestat, ètica i bona feina. I, a més, malgrat la moda assembleària, els líders són tan necessaris com la gent que els acompanya.

Per tot això, perquè em mostro favorable al concepte del lideratge sense complexos, no estic en condicions de criticar la sobrecàrrega de lideratge que mostren algunes noves formacions. Al cap i a la fi, entenc la necessitat. Però no puc evitar la sensació d'estafa, no tant pel que jo pugui pensar, com pel peix que ens volen vendre. A dife-

Pablo Iglesias i Ada Colau s'han convertit en superherois hiperidealitzats, propers al Messies bíblic

rència de la CUP i l'ANC, que s'han mantingut fidels a les seves conviccions, tant els de Podem com els de Guanyem, o Barcelona en Comú, o això de la Colau (que és com tothom ho coneix), han crescut a còpia d'assegurar que no tenien líders, que tots eren la veu del poble, que es diluïen en el magma ciutadà, bla-bla-bla. Però des del moment en què van aixecar les natges de les places i les van començar a situar als platós de televisió, tot va canviar miraculosament. I, de sobte, el poble ja no era el poble, perquè es deia Pablo Iglesias o Ada Colau.

És cert que, fins aquí, tot és bastant raonable, però el personalisme va anar in crescendo fins al punt que qualsevol crítica al líder esdevenia una mena d'heretgia religiosa. La veneració a les xarxes arriba a l'integrisme religiós. I la roda no ha parat. En aquests moments tant Iglesias com Colau s'han convertit en una espècie de superherois hiperliderats, la idealització dels quals s'acosta més al Messies bíblic que al *warrior* de carrer. El seu discurs és antisistema, contra el sistema, sobre el sistema i el que vulguin del sistema, però cada dia imiten més i millor els lideratges del sistema. I la cireta ha estat la decisió de BComú d'utilitzar una foto d'Ada Colau com a emblema de les seves paperetes de vot. És a dir, tot es resumeix en el carisma de la nova Pasionaria. Curiós. Curiós perquè servidora hauria imaginat, en la meua ingenuïtat, que no hi havia líders, ni carotes al vent, ni messies salvadors, sinó una veu col·lectiva, sorgida del crit del carrer, que es convertia en puny polític. Doncs no: tot queda reduït a uns protagonismes hiperidealitzats, amb una forta component mediàtica.

Molt soroll, poc programa i uns déus sorgits de l'asfalt disposats a assaltar l'Olimp. No ho sé, són nous, però semblen molt vells.●

Carme Alcoverro

Aquí també passa

En el moment d'escriure aquest article, se sap que l'alumne que va matar un professor i va ferir quatre persones més en un institut de Barcelona té 13 anys i cursa segon d'ESO.

La consternació és total: és la primera vegada que es produeix a Catalunya un fet com aquest. S'escriurà segurament sobre les armes del menor, siguin balletes o ganivets. Es faran mil anàlisis per tractar d'esbrinar què ha portat un nen de 13 anys a ordir una cosa de tal magnitud. Se sondejarà també l'atmosfera familiar on vivia. I es tractarà de saber com és que els pares mai no van sospitar res de la compulsiva afició bèl·lica del seu fill, ni de les armes, espècie de

fetixes mortífers que emmagatzemava en algun amagatall de casa. I també a la seva ment.

En assumptes de tanta gravetat mai no hi ha una única causa. N'hi ha diverses, des de les psicològiques i familiars i les que posa l'atzar perquè tot exploti, fins a les macrosocials. D'aquestes darreres és de les que s'ha de parlar sense embuts. Pot ser que els pares, i més encara els professors, siguin els darrers a assabentar-se de l'armament que agradava al noi, o de les "llestes negres" que confeccionava, com a manifestació de la profunda i lenta desafecció cap al professorat i els companys que anava incubant fins a acabar on ha acabat. Encara que prou responsabilitat tinguin aquests pares, per no haver detectat la desgràcia que planava a casa seva.

Però, per damunt de qualsevol consideració, el que assesta el cop definitiu és el cúmul de valors de fàcil adquisició, en què la violència, i el seu espectacle, és un mitjà de comunicació ben valorat en la societat actual. Valors que inviten a la derrota moral, a la lenta neutralització de l'empatia, a la falta d'humanitat i pietat.

Recordo que ja fa uns quants anys a Anglaterra (i no parlem d'altres casos d'assassinats en escoles), dos nens van segrestar una nena en un supermercat, i després la van assassinar amb premeditació.

Incorreríem en una immoralitat majúscula si ens espolséssim la responsabilitat que tenim tots (pares, escola, societat i governants) en aquests tràgics successos.●

C. ALCOVERRO, *filòloga*